

Høringsnotat om forslag til forskrift for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra utlandet med hjemmel i barnehageloven § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd

1. Bakgrunn

EØS-avtalen er inkorporert i norsk rett ved lov 27. november 1992 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven). Det framgår av loven § 1 at bestemmelsene i hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde skal gjelde som norsk lov. Videre skal bestemmelser i lov eller forskrift som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, i tilfelle konflikt, gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold jf. loven § 2.

Et av de grunnleggende prinsippene bak EØS-avtalen er prinsippet om fri bevegelighet for personer. Etter EØS-avtalens artikkel 30 skal medlemsstatene i EØS legge til rette for gjensidig godkjenning av diplomer, eksamensbevis og andre kvalifikasjonsbevis for å lette adgangen til å arbeide i et annet land innenfor EØS. Den 7. september 2005 ble direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner vedtatt i EU. Direktivet er gitt i medhold av EF-traktatens artikkel 40, artikkel 47 nr. 1, artikkel 47 nr. 2 første og tredje punktum og artikkel 55. Direktivet erstatter blant annet to tidligere direktiv og skal tre i kraft i medlemslandene innen 20. oktober 2007. Direktivet er ikke ennå besluttet innlemmet i EØS-avtalen. Beslutningen om innlemmelse i EØS-avtalen ble tatt i EØS-komiteen 26. oktober 2007 med forbehold om Stortingets samtykke. Stortinget vil ventelig behandle beslutningen i begynnelsen av 2008. Forslaget fremmes derfor med forbehold om Stortingets samtykke til at beslutningen gjøres bindende for Norge. Dette høringsnotatet inneholder et forslag til hvordan direktiv 2005/36/EF kan gjennomføres på barnehagelovens område.

Direktiv 2005/36/EF¹ omfatter ikke statsborgere fra land utenfor EØS (statsborgere fra tredjeland). Gjennom EUs bilaterale avtale med Sveits av 21. juli 1999 som EFTA har gitt sin tilslutning til², vil direktivet også gjelde for statsborgere fra Sveits fra det tidspunkt Sveits inngår avtale om å gjøre direktivet gjeldende. Kunnskapsdepartementet foreslår at Sveits gis rettigheter som om direktivet var gjort gjeldende. Opplæringsloven inneholder en bestemmelse med kriterier for godkjenning av utdanning for statsborgere fra tredjeland. Høringsnotatet inneholder derfor også en vurdering av om det skal innføres en tilsvarende bestemmelse etter barnehageloven.

Lov 17. juni 2005 om barnehager (barnehageloven) § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om godkjenning av utenlandsk utdanning.

2. Gjeldende rett

2.1 Barnehageloven

Barnehageloven § 17 andre ledd slår fast at *daglig leder* (eller styrer) skal ha utdanning som førskolelærer eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse. Det stilles i utgangspunktet krav om at hver barnehage skal ha en styrer. Styreren er en sentral person i barnehagens virksomhet og har en nøkkelrolle når det gjelder initiativ, tiltak og

¹ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/oj/2005/l_255/l_25520050930da00220142.pdf

² Annex K appendix 3 of the EFTA Convention

oppfølging av det pedagogiske arbeidet. Ansvar for utviklings- og endringsarbeidet i barnehagen er viktig. Dette krever gode pedagogiske og barnefaglige kunnskaper. Styreren må være tilgjengelig for alle foreldrene og må legge til rette for et godt og utviklende arbeidsmiljø. Styrer har et særlig ansvar for å samarbeide med og henvise til hjelpeinstanser dersom det er nødvendig. Styreren skal også samhandle med kommunen om oppgaver knyttet til økonomi, opptak av barn, foreldrebetaling osv., noe som krever gode administrative kunnskaper og evne til strategisk tenkning og langsiktig planlegging.

Utdanningskravet for *pedagogiske ledere* framgår av barnehageloven § 18 første og andre ledd og forutsetter utdanning som førskolelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Denne kompetansen er også en nøkkelfaktor for barn som av ulike grunner har spesielle behov. Pedagogen har et helhetlig ansvar for planlegging og vurdering, daglig omsorg for det enkelte barnet, for utviklingen av det sosiale miljøet og læringsmiljøet i barnegruppen og for samarbeidet med barnas foreldre. Pedagogisk leder har også veiledningsansvar for det øvrige personale samt medansvar for utviklingen av barnehagen som pedagogisk virksomhet og barnehagens samarbeid med andre tjenester. Førskolelærerutdanningen gir innføring i arbeid med barn individuelt og i grupper, og personalet må ha kunnskaper for å kunne medvirke til en god og konstruktiv samhandling med og i barnegruppen. Utdanningskravet er gitt for å sikre at personalet har nødvendig kompetanse til å drive barnehagen til beste for barn og foreldre, i tråd med lov og rammeplan.

Av merknadene til utdanningskravet for styrer etter § 17 første og andre ledd framgår det at av de utdanningene som i dag tilbys i Norge vil følgende være relevante:

- Utdanning som førskolelærer – treårig utdanning på høgskolenivå.
- Utdanning som allmennlærer – fireårig utdanning på høgskolenivå.
- Utdanning som faglærer – fireårig faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag og treårig faglærerutdanning som gir kompetanse for tilsetning i første klassesertrinn.
- Utdanning som spesialpedagog – treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå og som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk.
- Utdanning som barnevernspedagog – treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk.

Av merknadene til utdanningskravet for pedagogisk leder etter § 18 framgår det at av de utdanningene som i dag tilbys i Norge vil følgende være relevante:

- Utdanning som førskolelærer
- Utdanning som allmennlærer, som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk
- Utdanning som faglærer, som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk
- Utdanning som spesialpedagog, som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk.
- Utdanning som barnevernspedagog, som har hovedfag/mastergrad i barnehagepedagogikk eller førskolepedagogikk eller videreutdanning i barnehagepedagogikk.

Av det overnevnte går det fram at utdanningskravet sikter til norsk utdanning. Når det gjelder utenlandsk utdanning gir § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd departementet hjemmel til å gi nærmere forskrifter om godkjenning av slik kompetanse. Selv om ordlyden i lovteksten sier at

det skal utarbeides forskrifter om godkjenning av utenlandsk *utdanning*, framgår det av forarbeidenes henvisning³ til relevante EU-direktiver at det dreier seg om godkjenning av *yrkeskvalifikasjoner*, ettersom yrkeserfaring og annen praksis også vil kunne være relevant etter disse direktivene (se avsnitt 3 nedenfor).

I dag er det i utgangspunktet barnehageeier som *arbeidsgiver* som har ansvar for å kontrollere og vurdere om søkere har tilstrekkelig utdanning i forhold til utdanningskravet i barnehageloven §§ 17 og 18. Det foreligger ingen kriterier for hvordan utenlandsk utdanning skal vurderes i forhold til utdanningskravet i §§ 17 og 18.

Vedkommende kommune kan som barnehagemyndighet innvilge dispensasjon fra utdanningskravet, jf. § 17 tredje ledd og § 18 tredje ledd. Forskrift 16. desember 2005 nr. 1508 om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1 fastslår at kommunen kan innvilge midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for inntil ett år av gangen. Forskriften gir kommunen hjemmel til å gi varig dispensasjon fra utdanningskravet når en person har hatt midlertidig dispensasjon i til sammen tre år og det ikke har meldt seg andre kvalifiserte søkere og svært gode grunner taler for å gi varig dispensasjon, jf. § 2. Både midlertidig og varig dispensasjon er knyttet til en konkret stilling i en bestemt barnehage og gir således ikke generell godkjenning etter denne forskriften eller etter direktiv 2005/36/EF som styrer eller pedagogisk leder.

2.2 EØS-avtalen

Norge har inngått avtaler om gjensidig godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner med de andre EØS-statene gjennom EØS-avtalen. Til sammen omfatter avtaleverket dermed 27 land i EU og tre land i EFTA.

EØS-avtalen artikkel 28 stadfester prinsippet om fri bevegelse av arbeidstakere innenfor EØS-området. Artikkel 30 forplikter medlemsstatene til å gjøre nødvendige tiltak for gjensidig anerkjennelse av kvalifikasjonsbevis.

3. Direktiv 2005/36/EF

Direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner ble vedtatt av Europaparlamentet og Rådet 7. september 2005 og skal tre i kraft i medlemslandene innen 20. oktober 2007. Direktivet har til hensikt å reformere ordningen med godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Direktivet erstatter og fornyer 15 tidligere direktiver. Det gjelder de tre generelle direktivene 89/48/EØF, 92/51/EØF og 1999/42/EF og de 12 sektordirektivene⁴ som omfatter yrkene lege, tannlege, sykepleier, jordmor, farmasøyt, veterinær og arkitekt. De tre generelle direktivene skal dekke øvrige yrker. Alle de nevnte direktivene er en del av EØS-avtalen i dag i vedlegg VII.

I tillegg til å erstatte de tidligere direktivene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, innebærer det nye direktivet en kodifisering av den praksis som har utviklet seg på de områder som tidligere ikke var regulert i direktivene. Videre inneholder det nye direktivet saksbehandlingsregler og innfører et mer enhetlig, åpent og fleksibelt regime for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Når det gjelder det materielle innhold fokuserer det nye direktivet enda sterkere på at det skal foretas en totalvurdering av yrkeskvalifikasjoner. Det betyr at ikke

³ Jf. Ot.prp. nr. 72 (2004-2005) s. 98

⁴ Direktiv 77/452/EØF, 77/453/EØF, 78/686/EØF, 78/687/EØF, 78/1026/EØF, 78/1027/EØF, 80/154/EØF, 80/155/EØF, 85/384/EØF, 85/432/EØF, 85/433/EØF og 93/16/EØF

bare teoretiske kunnskaper skal vurderes, men også praktiske kunnskaper og ferdigheter samt yrkeserfaring. Dette framgår også av tittelen til direktivet og betegnelsen ”yrkeskvalifikasjoner”.

Hovedformålet med direktivet er å fjerne hindringer for den frie bevegelighet av personer og tjenester mellom landene som er omfattet av direktivet. Direktivet kommer til anvendelse i de tilfeller hvor man har kvalifisert seg til et yrke i en EØS-stat (hjemstaten), og ønsker adgang til å utøve yrket i annen EØS-stat (vertsstaten). Direktivet skal sikre at personer som har kvalifisert seg i en annen EØS-stat ikke skal diskrimineres i forhold til vertsstatens egne borgere.

Med forbehold om Stortingets samtykke vil direktivet bli en del av EØS-avtalen som Norge er bundet av. Det gis derfor i utgangspunktet lite rom for nasjonale tilpasninger. Nasjonale tiltak som vil begrense de fire grunnleggende friheter, kan likevel være berettiget dersom de oppfyller følgende fire betingelser som følger av avgjørelser i EF-domstolen:

- de skal anvendes uten forskjellsbehandling,
- de skal være begrunnet i tvingende samfunnsmessige hensyn,
- de skal være egnet til å sikre virkeliggjørelsen av det formålet som begrunner tiltaket
- og de skal ikke være mer omfattende enn det som er nødvendig for å oppnå dette formålet.

4. Departementets vurderinger

4.1 Generelt

Det understrekes at utkastet til forskrift for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner utelukkende forholder seg til kvalifikasjonskravene i barnehageloven §§ 17 og 18. Det må derfor skilles mellom *godkjenning av yrkeskvalifikasjoner* etter forskriften og *andre krav knyttet til utøvelsen av yrket*. Godkjenning etter denne forskriften innebærer således ingen godkjenning av eksempelvis vedkommendes språkferdigheter. Det vil derfor være slik at vedkommende *arbeidsgiver* fortsatt må vurdere om søker har tilstrekkelige språkkunnskaper.

Barnehageloven § 19 første ledd stiller krav om at den som skal arbeide i barnehage må framlegge tilfredsstillende politiattest for å dokumentere at vedkommende ikke er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Også dette er et generelt krav knyttet til utøvelsen av yrke og må følges av barnehageeier eller kommunen ved *ansettelsen*. For øvrig vises det til forskrift 16. desember 2005 nr. 1509 om politiattest i henhold til barnehageloven. Når det gjelder vandelsattest fra utlandet vises det til omtalen nedenfor.

4.2 Departementets merknader til forskriftens enkelte bestemmelser

Om § 1 Virkeområde

Forslag til forskrift § 1 angir forskriftens virkeområde. Etter direktivet 2005/36/EF artikkel 2 (1) gjelder direktivet for alle borgere i en medlemsstat som omfattes av direktivet (se avsnitt 2.2). Direktivet vil således omfatte statsborgere i EØS eller Sveits med utdanning eller yrkeserfaring fra et annet land innenfor EØS eller Sveits.

Forskriften vil i utgangspunktet også gjelde for norske statsborgere som har utdanning fra et annet land innenfor området som omfattes av direktivet, men her kan regelen i § 10 få betydning (se nedenfor).

Når det gjelder Sveits omfatter EUs bilaterale avtale av 21. juli 1999 kun statsborgere fra Sveits. Dette betyr at statsborgere fra Sveits med utdanning i Sveits vil være omfattet, mens EØS-borgere fra for eksempel Tyskland med utdanning fra Sveits ikke vil være omfattet. Departementet ser imidlertid ingen grunn til å behandle slike tilfeller annerledes enn annen utdanning som omfattes av direktivet.

I forskriften § 8 er det gitt en regel for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits med utdanning fra tredjeland (dvs. utenfor EØS og Sveits, jf. § 2 bokstav e) som også er omfattet av direktivet mens § 9 inneholder en særlig regel for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra tredjeland.

Om § 2 Definisjoner

I forskriften § 2 er det tatt inn de viktigste definisjonene som følger av artikkel 3 i direktiv 2005/36/EF. Når det gjelder øvrige definisjoner henvises det til direktivet. I forhold til spesialregelen om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra tredjeland i § 9 må definisjonene brukes så langt de passer jf. § 9 andre ledd. For eksempel må begrepet kvalifikasjonsbevis i § 2 bokstav a forstås slik at dokumentene må være utstedt av en myndighet i vedkommende land.

Om § 3 Godkjenningsmyndighet

Av § 3 første ledd framgår det at godkjenningsmyndigheten er Utdanningsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet fikk fra 1. januar 2007 ansvar som sentral godkjenningsinstans av yrkeskvalifikasjoner for lærere og fungerer som sekretariat for en særskilt klagenemnd som er foreslått oppnevnt. Ettersom direktoratet allerede er i gang med å bygge opp den nødvendige kompetansen framstår det som meget godt egnet som godkjenningsmyndighet også etter barnehageloven. Et ytterligere moment for å legge oppgaven til Utdanningsdirektoratet er at personer med godkjent førskolelærerutdanning kan arbeide både i grunnskolen og barnehagen samtidig som personer med allmennlærerutdannelse kan arbeide som styrer i barnehage etter § 17 andre ledd (se avsnitt 2.1). Dersom oppgaven delegeres til Utdanningsdirektoratet, kan kravene som stilles til førskolelærere og lærere ses i sammenheng. Av § 3 andre ledd framgår det at godkjenningsmyndighetens vedtak kan påklages til departementet. Etter vanlige prinsipper om delegasjon har departementet myndighet til å delegere myndigheten til å behandle klagesaker til et annet organ dersom det skulle være hensiktsmessig.

Om § 4 Søknadens innhold

Bestemmelsen fastslår de krav som stilles til søknadens innhold. Direktivets artikkel 50 henviser til nærmere regler for hva godkjenningsmyndigheten kan kreve av søknaden i direktivets vedlegg VII. Reglene i direktivets vedlegg VII vil derfor utfylle bestemmelsen i forskriften § 4, jf. forskriften § 4 andre ledd.

Med kvalifikasjonsbevis i bokstav a siktes det til kvalifikasjonsbevis slik disse er definert i forskriften § 2 bokstav b og direktivets artikkel 3. Der det er umulig for søkeren å legge fram disse opplysningene, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten henvende seg til kontaktpunktet, vedkommende myndighet eller annet relevant organ i hjemstaten, jf. direktivets vedlegg VII.

Videre stiller barnehageloven § 19 første ledd krav om framleggelse av politiattest for å dokumentere at vedkommende ikke er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Dette er et generelt krav knyttet til utøvelsen av yrket og gjelder for både norske statsborgere og personer fra andre land som skal arbeide i barnehage. Framleggelse av en slik

attest må derfor holdes atskilt fra godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter denne forskrift. Vedkommende ansettelsesmyndighet må derfor fortsatt innhente *politiattest fra Norge* for å klarlegge om det foreligger omstendigheter *fra søkers oppholdstid i Norge* som gjør at vedkommende ikke kan arbeide i norske barnehager. Etter departementets vurdering bør imidlertid godkjenningsmyndigheten for utenlandsk utdanning vurdere om det foreligger omstendigheter *fra søkers hjemland* som gjør at vedkommende ikke bør arbeide i norske barnehager. I forskriften § 4 bokstav c stilles det derfor krav om at søker framlegger en vandelsattest som er utstedt av kompetente myndigheter i hjemlandet og hvor det framgår at søker ikke er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Av direktivets vedlegg VII går det fram at dersom slik dokumentasjon ikke utstedes av kompetente myndigheter i vedkommendes hjemland, kan det kreves en erklæring under ed eller en erklæring avgitt av søker for et kompetent organ i søkers hjemland. Av bokstav c framgår det at vandelsattest og andre dokumenter som er omtalt i bokstav c ikke kan være eldre enn tre måneder. Dette kravet er i samsvar med direktivets artikkel 50 nr. 1.

Forskriften § 4 bokstav b stiller krav til framleggelse av bevis for søkers nasjonalitet mens bokstav d stiller krav til dokumentasjon av praksis. For øvrig åpner bokstav e for at godkjenningsorganet kan kreve ytterligere dokumentasjon dersom det er nødvendig. Krav til ytterligere dokumentasjon må vurderes i forhold til de regler som følger av direktivets vedlegg VII.

Om § 5 Utdanningsnivåer

Direktivets artikkel 11 deler forskjellige typer utdanning inn i fem ulike nivåer nærmere beskrevet i artikkelens bokstav a til e. Formålet med inndelingen er å kunne sammenligne utdanninger fra forskjellige land og må ses i sammenheng med forskriften § 6 som tilsvarer direktivets artikkel 13 nr. 1 bokstav b. Denne bestemmelsen stiller som vilkår for godkjenning at utdanningen minst tilsvarer ett nivå under den utdanningen som kreves i vertslandet (se nedenfor under omtalen av § 6).

Nivået beskrevet i forskriften § 5 bokstav a knytter seg til utdanning fra grunnskole eller videregående utdanning og eventuelt kortere utdanning. Nivå b krever fullført videregående utdanning, mens nivå c krever utdanning ut over videregående utdanning av minst ett års varighet ved universitet eller høgskoleinstitusjon eller visse typer utdanning med anerkjennelse som utdanning med særskilt struktur. Nivå d krever bestått utdanning ut over videregående utdanning av minst tre års og ikke mer enn fire års varighet ved universitet eller høgskoleinstitusjon mens nivå e krever utdanning utover videregående utdanning av minst fire års varighet ved universitet eller høgskoleinstitusjon. I forslaget til forskriften § 5 er det kun tatt inn de tre nivåer som er relevante i forhold til barnehagesektoren.

Kravet til utdanning for å arbeide som styrer eller pedagogisk leder etter barnehageloven §§ 17 og 18 forutsetter tre eller fire års høgskoleutdanning, og i noen tilfeller fem år (se avsnitt 2.1). Dette tilsvarer nivået angitt i direktivets artikkel 11 bokstav d og e som er angitt i forskriften § 5 bokstav b og c.

Der man etter barnehageloven § 17 og 18 krever tre års utdanning vil nivået tilsvare bokstav b. Følgelig foreligger grunnvilkåret (ytterligere vilkår kan følge av §7, se nedenfor) for godkjenning ved bokstav a. Dette tilsvarer enten ett års postgymnasial utdanning (i) eller visse typer utdanninger som har fått anerkjennelse som utdanning med særlig struktur (ii) og som derfor anses sammenlignbar med ett års postgymnasial utdanning. Der man i Norge krever fire års utdanning eller mer (for eksempel for allmennlærere) vil nivået under den utdanning

som kreves i Norge etter bokstav c og som kan godkjennes etter § 6, tilsvare nivået beskrevet i forskriftens § 5 bokstav b.

Land som har fått sin utdanning anerkjent med særskilt struktur som er omtalt i forskriften § 5 bokstav a) ii framgår av direktivets vedlegg II. For barnehagesektoren omfatter dette per i dag:

- utdanning fra Tyskland som statserkjent barnepedagog (Staatlich anerkannte(r) Erzieher(in)),
- utdanning fra Luxembourg som barnepedagog (Educatrice/Trice)
- utdanning fra Østerrike som førskolelærer (Kindergaertnerin) eller barnepedagog (Erzieher)

Om § 6 Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits
Forskriften § 6 stadfester prinsippet i direktivets artikkel 13 nr. 1 bokstav b som stiller som vilkår for godkjenning av utdanningen minst tilsvare nivået under den utdanningen som kreves i Norge. Nivåene framgår av forslag til forskriften § 5 (se ovenfor). Ytterligere vilkår kan følge av §7 (se nedenfor).

Selv om man ikke tilfredsstillter utdanningsnivået umiddelbart under den utdanningen som kreves i Norge, åpner § 6 tredje ledd for å legge vekt på praksis for å kompensere for manglende utdanning. Vilkårene for dette er at søker har arbeidet full tid i en funksjon som tilsvare styrer eller pedagogisk leder i to av de siste ti år. Denne kompetansen må ifølge § 6 være opparbeidet i et annet EØS-land hvor dette yrket ikke er lovregulert (se ovenfor under omtalen av § 2). Praksis fra Norge for eksempel på bakgrunn av midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet vil derfor normalt ikke kunne kompensere for manglende utdanning. § 6 andre ledd er utformet i samsvar med direktivets artikkel 13 nr. 2.

Om § 7 Utlikningstiltak

Selv om forskriften § 6 åpner for å godkjenne utdanninger fra nivået under den utdanningen som kreves i Norge samt legge vekt på praksis i samsvar med § 6 tredje ledd, kan godkjenningsorganet like fullt kreve at søkeren gjennomgår en prøveperiode på høyst tre år eller består en egnethetsprøve. Forskriften § 6 bokstav a til c inneholder tre alternative vilkår for at godkjenningsorganet kan stille krav om utlikningstiltak. Utlikningstiltak vil kunne kreves der det er *vesentlige forskjeller i lengde og type av utdanning eller at utdanningen som påberopes er minst ett år kortere enn det som kreves i Norge eller dersom yrket som styrer eller pedagogisk leder ikke eksisterer i søkers hjemstat og forskjellen består i særlig utdanning som kreves i Norge og som omfatter vesentlig andre fagområder enn de som omfattes av søkers utdanning*. Vilkårene tilsvare vilkårene i direktivets artikkel 14. Bestemmelsens andre ledd fastslår at søkeren selv kan velge mellom prøvetid eller egnethetsprøve.

Prøvetiden kan maksimalt være 3 år, jf. forskriften § 7 første ledd og direktivets artikkel 14 nr. 1. Egnethetsprøven skal ta hensyn til at søkeren er en kvalifisert yrkesutøver i hjemstaten eller den seneste oppholdsstaten. Prøven skal omfatte fag som det er en vesentlig forutsetning å ha kunnskap om for å kunne utøve det aktuelle yrket i vertsstaten. Prøven kan også omfatte yrkesetiske regler som gjelder for den aktuelle virksomheten i vertsstaten. Departementet har ikke tatt stilling til hvilke former for egnethetsprøver som kan være aktuelle eller i hvilken grad det skal stilles krav om utlikningstiltak. Praksis på dette området må utvikles av godkjenningsmyndigheten i samsvar med de krav som stilles i direktivet.

Godkjenningsmyndigheten må derfor utarbeide egnethetsprøver slik at søkere har en reell valgmulighet mellom prøvetid og egnethetsprøve.

Godkjenningsinstansen skal fastsette detaljerte regler for anvendelsen av egnethetsprøve og prøveperiode, samt hvilken status en søker som ønsker å forberede seg til egnethetsprøven eller som er i prøveperioden, skal ha i vertsstaten.

Om § 8 Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits med utdanning fra tredjeland

Forskriften § 8 inneholder en særbestemmelse som innebærer at utdanning en borger fra EØS-området eller Sveits har ervervet i et tredjeland (dvs. utenfor EU, EFTA og Sveits) på visse vilkår kan likestilles med utdanning ervervet fra land innenfor direktivets anvendelsesområde. Bestemmelsen samsvarer med direktivets artikkel 3 nr. 3 som sidestiller kvalifikasjonsbevis ervervet i tredjeland i kombinasjon med minst tre års arbeidserfaring fra den medlemsstat som har godkjent kvalifikasjonsbeviset fra et tredjeland. Dette betyr at en person som har utdanning fra et land utenfor direktivets område og har fått godkjenning for denne utdanningen i et annet land innenfor EØS-området eller Sveits, kan få utdanningen godkjent i Norge etter forskriftens øvrige bestemmelser.

Om § 9 Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra tredjeland

Direktiv 2005/36/EF gjelder kun for medlemsstatenes borgere. Dette framgår av fortalens⁵ punkt 1. Når det gjelder borgere fra land utenfor EØS-området og Sveits (tredjestatsborgere) inneholder ikke direktivet noen krav, men fastslår at den enkelte medlemsstat har rett til å fastsette egne regler for godkjenning av faglige kvalifikasjoner som tredjestatsborgere har tilegnet seg utenfor EØS-området og Sveits. Dette framgår av fortalens punkt 10. Forskriften § 9 inneholder en slik bestemmelse som gir tredjestatsborgere med utdanning fra et land utenfor EØS-området og Sveits mulighet til å få godkjenning dersom utdanningen er på samme nivå som i Norge. Bestemmelsen antas å samsvare med tilsvarende bestemmelse i skolesektoren, jf. forskrift om opplæringsloven § 14-7 første ledd. I § 9 andre ledd regulerer denne bestemmelsens forhold til resten av forskriften. Ettersom forskriftens øvrige bestemmelser er gitt for å oppfylle Norges forpliktelser i forhold til EØS-avtalen vil de måtte anvendes i den grad de passer ved godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland. Dette gjelder blant annet i forhold til begreper som "kvalifikasjonsbevis" slik dette er definert i forskriften § 2 samt "medlemsstat" slik det framgår av §§ 2 og 6.

Om § 10 Forskriftens forhold til utdanning ervervet i Norge

Forskriften § 10 bygger på fortalens punkt 11 og 12 og artikkel 12 til direktiv 2005/36/EF og er gitt for å forhindre omgåelse av utdanningskravet for personer som har tatt utdanningen sin i Norge men hvor utdanningen ikke tilfredsstiller kravene i barnehageloven §§ 17 og 18. Bestemmelsen fastslår at man i slike tilfeller ikke kan bruke en godkjenning fra et annet land i EØS-området eller Sveits for å oppnå andre rettigheter enn dem man ville hatt uten godkjenningen. I bestemmelsen oppstilles et unntak fra dette prinsippet dersom personen har bygd på sin utdanning fra Norge gjennom ytterligere studier i utlandet.

Om § 11 Virkning av godkjenning og avslag på søknad om godkjenning

Bestemmelsen er i samsvar med direktivets artikkel 13 nr. 1 og fastslår at en godkjenning etter forskriften medfører at personen skal ha samme mulighet til å arbeide som styrer eller pedagogisk leder i Norge som landets egne statsborgere. Som tidligere nevnt innebærer ikke

---

⁵ Innledning til en internasjonal konvensjon som ofte inneholder utsagn om konvensjonens formål.

dette at eventuelt andre krav etter barnehageloven enn dem som følger av §§ 17 og 18 anses oppfylt (se ovenfor). Bestemmelsens andre ledd fastslår at dersom utdanningen ikke godkjennes etter denne forskriften, har søkeren ikke adgang til å arbeide som styrer eller pedagogisk leder i norske barnehager med mindre kommunen innvilger dispensasjon fra utdanningskravet etter forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder⁶. Vedkommende kommune må vurdere dette på vanlig måte etter forskriftens ordinære kriterier. Dispensasjonen vil i så fall kun gjelde for en konkret stilling i en bestemt barnehage (jf. avsnitt 2.1 og forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 1 tredje ledd).

Om § 12 Saksbehandlingsfrist

Saksbehandlingsfristen på fire måneder oppfyller kravet som stilles i direktivets artikkel 51 nr. 2.

Om § 13 Utfyllende bestemmelser

Forskriften § 12 fastslår at direktivet har forrang i forhold til forskriften i tilfelle motstrid. Den slår videre fast at forskriftens bestemmelser skal tolkes i samsvar med direktivet og at godkjenningsorganet skal benytte direktivets bestemmelser dersom løsningen ikke angis i forskriften.

---

⁶ Fastsatt av Barne- og familiedepartementet 16. desember 2005 med hjemmel i barnehageloven § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd.

5. Forslag til forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med hjemmel i barnehageloven § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd, jf. EØS-avtalens vedlegg VII (direktiv 2005/36/EF).

§ 1. Virkeområde

Denne forskriften gjelder godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter barnehageloven § 17 fjerde ledd og § 18 fjerde ledd for statsborgere fra EØS og Sveits som omfattes av rådsdirektiv 2005/36/EF, godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits med utdanning fra tredjeland samt særlige regler for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra tredjeland.

§ 2. Definisjoner

I denne forskriften skal følgende uttrykk forstås slik:

- a) Yrkeskvalifikasjoner: kvalifikasjoner som er attestert med et kvalifikasjonsbevis og/eller yrkeserfaring.
- b) Kvalifikasjonsbevis: diplomer, attester og annen dokumentasjon utstedt av en myndighet i en medlemsstat i EØS eller Sveits utpekt i henhold til lov- eller forskriftsbestemmelser i vedkommende medlemsstat og som dokumenterer en bestått yrkeskompetansegivende utdanning som i hovedsak er ervervet innen EØS-området eller i Sveits.
- c) Lovregulerte yrker: når det direkte eller indirekte ifølge lov eller administrative bestemmelser kreves bestemte kvalifikasjoner for å arbeide som faglært arbeidstaker i en barnehage. Særlig vil bruk av en faglig tittel som ifølge lov eller administrative bestemmelser er begrenset til en person med visse kvalifikasjoner regnes som et lovregulert yrke.
- d) Utlikningstiltak: tiltak som i tråd med direktiv 2005/36/EF artikkel 14, kan pålegges søkeren dersom vedkommendes utdanning avviker vesentlig fra de krav som stilles til tilsvarende norsk utdanning med hensyn til utdanningens varighet eller innhold. Utlikningstiltak kan pålegges i form av en egnethetstest, dvs. en test for å prøve søkerens yrkesmessige kunnskaper og ferdigheter, eller i form av en prøveperiode, dvs. en praksisperiode under veiledning og tilsyn av en kvalifisert utøver av dette yrket. Proveperioden kan suppleres med ytterligere utdanning.
- e) Tredjeland: land utenfor EØS og Sveits

Øvrige definisjoner følger av artikkel 3 i direktiv 2005/36/EF.

§ 3. Godkjenningsmyndighet

Utdanningsdirektoratet gir godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter denne forskrift. Godkjenningsmyndighetens vedtak kan påklages til departementet.

§ 4. Søknadens innhold

For godkjenning av yrkeskvalifikasjoner kan godkjenningsmyndigheten kreve at søkeren framlegger:

- a) kopi av kvalifikasjonsbevis som beskrevet i § 2 bokstav b
- b) bevis for søkers nasjonalitet
- c) vandelsattest som ikke er eldre enn tre måneder og utstedt av den myndighet som er kompetent til å utstede slike etter medlemsstatens lover eller administrative bestemmelser og hvor det framgår at søker ikke er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn.
- d) bevis for at søker har arbeidserfaring som beskrevet i forskriften § 6 tredje ledd dersom det er aktuelt å vurdere søkers arbeidserfaring
- e) øvrig dokumentasjon som kan kreves etter direktiv 2005/36/EF vedlegg VII og som godkjenningsorganet finner relevant for å behandle søknaden.

Øvrige regler om dokumentasjon følger av direktiv 2005/36/EF vedlegg VII.

§ 5. Utdanningsnivåer

For anvendelsen av § 6 er de faglige kvalifikasjoner inndelt i grupper av nivåer som nevnt nedenfor:

- a) Et diplom som bevitner bestått fullføring av
  - i) enten en annen utdanning ut over videregående utdanning enn det er vist til under bokstav b og c av minst ett års varighet, eller av tilsvarende varighet på deltid, der et av opptaksvilkårene vanligvis er at søkeren har bestått en videregående utdanning som er nødvendig for å oppnå adgang til universitet eller høyere utdanning eller fullføring av tilsvarende skoleutdanning ut over videregående utdanning, samt den yrkeskompetansegivende utdanning som måtte kreves i tillegg til utdanning ut over videregående utdanning, eller
  - ii) når det gjelder et lovregulert yrke, opplæring med en særlig struktur, inkludert i direktiv 2005/36/EF vedlegg II, tilsvarende opplæringsnivået under punkt i), som gir en sammenlignbar yrkesmessig standard og som forbereder utøveren til et sammenlignbart nivå med hensyn til ansvar og funksjoner.
- b) Et diplom som bevitner at innehaveren har bestått en utdanning ut over videregående utdanning av minst tre års og ikke mer enn fire års varighet, eller av tilsvarende varighet på deltid, ved et universitet eller en høyere utdanningsinstitusjon eller en annen institusjon på tilsvarende utdanningsnivå, samt at vedkommende har bestått den yrkeskompetansegivende utdanningen som kreves ut over videregående utdanning.
- c) Et diplom som viser at innehaveren har bestått en utdanning utover videregående utdanning av minst fire års varighet, eller av tilsvarende varighet på deltid, ved et universitet eller en institusjon for høyere utdanning eller en annen institusjon på tilsvarende utdanningsnivå og, eventuelt, at vedkommende har bestått den yrkeskompetansegivende utdanningen som kreves i tillegg til utdanningen ut over videregående utdanning.

§ 6. Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits

For å få godkjenning må søker framlegge kvalifikasjonsbevis som viser et utdanningsnivå slik disse er beskrevet i § 5 som minst tilsvarer nivået umiddelbart under kravene som følger av barnehageloven §§ 17 og 18. Beviset skal være utstedt av vedkommende myndighet i en medlemsstat, utpekt i samsvar med lov- eller forskriftsbestemmelser i vedkommende medlemsstat.

En person som har relevant utdanning men som ikke tilfredsstillende utdanningsnivået som framgår av første ledd, kan likevel få godkjenning dersom personen har arbeidet full tid i en funksjon som tilsvarer styrer eller pedagogisk leder i to av de siste ti år i et annet EØS-land eller i Sveits hvor dette yrket ikke er lovregulert og søkeren framlegger et eller flere kvalifikasjonsbevis som nevnt i § 2 bokstav b.

Yrkeserfaring nevnt i første ledd kreves ikke når det søkes om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner på bakgrunn av en lovregulert utdanning som definert i direktiv 2005/36/EF artikkel 3 nr 1 bokstav e på de kvalifikasjonsnivåer som er beskrevet i artikkel 11 bokstav b, c, d eller e.

§ 7. Utligningstiltak

Bestemmelsen i § 6 er ikke til hinder for at godkjenningsorganet kan kreve at søkeren enten gjennomgår en prøveperiode på høyst tre år under veiledning, eller består en egnethetsprøve i samsvar med direktiv 2005/36/EF artikkel 1 bokstav g eller h dersom:

- a) utdanningen søkeren fremlegger kvalifikasjonsbevis for, er minst ett år kortere enn den utdanningstid som kreves i Norge, eller
- b) utdanningen i innhold avviker vesentlig fra den utdanning som gis i Norge, eller
- c) yrket som styrer eller pedagogisk leder ikke eksisterer i søkerens hjemstat i den betydning som går frem av direktiv 2005/36/EF artikkel 4 nr 2 og at forskjellen består i særlig utdanning som kreves i Norge og som omfatter vesentlig andre fagområder enn de som omfattes av søkerens utdanning.

Søkeren kan selv velge mellom prøvetid eller egnethetsprøve.

§ 8. Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra EØS eller Sveits med utdanning fra tredjeland

En statsborger fra et land innenfor EØS-området eller Sveits med tilsvarende kvalifikasjonsbevis utstedt i et land utenfor EØS-området og Sveits har samme rett til godkjenning etter denne forskrift, dersom søker har minst tre års praksis i en stilling som tilsvarer styrer eller pedagogisk leder i et annet land innenfor EØS-området eller Sveits som har godkjent søkerens yrkeskvalifikasjoner og attestert for søkerens yrkeserfaring.

§ 9. Vilkår for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for statsborgere fra tredjeland

En statsborger fra et land utenfor EØS-området og Sveits må for å få godkjenning etter denne forskrift, framlegge et kvalifikasjonsbevis som viser et nivå av faglige kvalifikasjoner som minst tilsvarer samme nivå som det som følger av barnehageloven §§ 17 og 18. Beviset skal være utstedt av vedkommende myndighet i en stat utpekt i samsvar med lov- eller forskriftsbestemmelser i vedkommende stat.

Forskriftens øvrige bestemmelser får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

§ 10. *Forskriftens forhold til utdanning ervervet i Norge*

Personer som i Norge har ervervet yrkeskvalifikasjoner som ikke tilfredsstillende krav til norsk godkjenning, men som i en annen medlemsstat har fått godkjent disse yrkeskvalifikasjoner, kan ikke benytte denne godkjenningen til i Norge å oppnå andre rettigheter enn dem de ville oppnådd uten denne godkjenningen med mindre de kan godtgjøre at de har tilegnet seg ytterligere yrkeskvalifikasjoner i den andre medlemsstaten.

§ 11. *Virkning av godkjenning og avslag på søknad om godkjenning*

Godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter denne forskrift innebærer at søkeren får adgang til å arbeide som styrer eller pedagogisk leder i norske barnehager på samme vilkår som personer som har utdanning som nevnt i barnehageloven § 17 andre ledd og § 18 første og andre ledd.

Dersom yrkeskvalifikasjonene ikke godkjennes etter denne forskrift, har søkeren ikke adgang til å arbeide som styrer eller pedagogisk leder med mindre kommunen innvilger dispensasjon fra utdanningskravet etter forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder.

Vedtak om godkjenning og avslag på søknad om godkjenning er et enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven § 2 b.

§ 12. *Saksbehandlingsfrist*

Godkjenningsmyndighetene skal avgjøre søknaden så raskt som mulig og senest innen fire måneder etter at all nødvendig dokumentasjon er fremlagt.

§ 13. *Utfyllende bestemmelser*

Øvrige bestemmelser framgår av direktiv 2005/36/EF. Denne forskriftens bestemmelser skal tolkes i lys av dette direktivet og i tilfelle motstrid skal direktiv 2005/36/EF gå foran.

§ 14. *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra den dato departementet bestemmer.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at Utdanningsdirektoratet gir godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter denne forskrift, jf. forskriften § 3. Basert på saksmengden for 2007, er de økonomiske og administrative konsekvensene ved å forvalte ordningen av beskjedent omfang. Nødvendig styrking av Utdanningsdirektoratet for å håndtere oppgaven vil skje innenfor Kunnskapsdepartementets budsjett.